

แนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง
The Development Guidelines of Cultural Tourism Management
in Songkhla Old Town, Bo Yang

ศรวัสดี นวกัณฑ์วรกุล^{*1} และดวงเงิน ชี้อภักดี¹

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Sarawatsadee Nawakanworrakul^{*1} and Duang-ngern Suepakdee¹

¹Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง และ 2) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT) ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง แล้วนำมาจับคู่วิเคราะห์ TOWS Matrix การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 17 คน จากหน่วยงานภาครัฐ นักวิชาการ ผู้ประกอบการท่องเที่ยว และภาคประชาชน และการสนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ จำนวน 8 คน จากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักวิชาการ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง ประกอบด้วย 1) กลยุทธ์เชิงรุก (SO) ได้แก่ การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มีรูปแบบหลากหลายมีคุณภาพ ได้มาตรฐานสากลและเหมาะสมกับบริบทเชิงพื้นที่ การพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในหลากหลายมิติ และการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมืออาชีพ 2) กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างภูมิภาค และการพัฒนาเครื่องมือสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในย่านเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง 3) กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) ได้แก่ การสร้างความเชื่อมั่นด้านความมั่นคงและความปลอดภัย รวมทั้งการส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และ 4) กลยุทธ์เชิงรับ (WT) ได้แก่ การสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผ่านกระบวนการจัดการตามทฤษฎีการจัดการ PDCA โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวต้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน

คำสำคัญ : การจัดการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง

Abstract

The purpose of this research was 1) to study and analyze the internal and external environments of cultural tourism in Songkhla Old Town, Bo Yang and 2) to present the development guidelines of cultural tourism management in Songkhla Old Town, Bo Yang. It was qualitative research to study the internal and external environments (SWOT) of the cultural tourism in Songkhla Old Town, Bo Yang by matching analysis (TOW Matrix). There is an in-depth interview 17 people consisting of governmental sectors, private sector, academics people and community. A focus group has 8 people who was from government organization, private organization, local people and scholars in order to lay down guidelines on cultural tourism management from eight people who have background knowledge or experiences of the similarities of cultural tourism in Songkhla Old Town, Bo Yang. The finding showed that the development guidelines of sustainable cultural tourism management in Songkhla Old Town were as follows: 1) SO strategies were to promote and develop a varieties of cultural tourism to reach the international standards , to develop a cultural tourist routes in multiple dimensions and to develop the human resource development for cultural tourism 2) WO strategies were to the infrastructure and tourism facilities for regional tourism linking as well as the interpretive tools for cultural tourism 3) ST strategies were to promote the confidence for life safety and security and to promote the Creative Tourism, lastly 4) WT strategies was to promote the Community-Based Tourism. The strategies went through a management process based on PDCA management theory, and tourism stakeholders must be involved in every process.

Keywords: Management, Cultural Tourism, Songkhla Old Town

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถือว่าเป็นรายได้หลักของประเทศไทย ในปี 2562 โดยภาพรวมการท่องเที่ยวสร้างรายได้ 1,627,155.86 ล้านบาท ซึ่งเป็นรายได้จากการท่องเที่ยวระหว่างประเทศหรือต่างชาติเดินทางมาเที่ยวประเทศไทยประมาณ 1,119,854.57 ล้านบาท และรายได้จากการท่องเที่ยวภายในประเทศหรือไทยเที่ยวไทย 507,301.29 ล้านบาท และเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปี 2561 พบว่า รายได้รวมจากการท่องเที่ยวขยายตัวร้อยละ 4.98 (Ministry of Tourism and Sports, 2019) ทั้งนี้ จากสถิติดังกล่าว สิ่งหนึ่งที่ทำให้การท่องเที่ยวเกิดการขยายตัวมากขึ้นเป็นผลมาจากแคมเปญ “การท่องเที่ยววิถีไทย” (Discover Thainess) ที่เริ่มมาตั้งแต่ปี 2558

การท่องเที่ยววิถีไทยมีรากฐานมาจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) ที่นำเอาทุนทางวัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็นทุนทางธรรมชาติ และทุนทางประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม และประเพณี มาเป็นจุดขายเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่ต่างสนใจที่จะเรียนรู้วัฒนธรรม มรดกทางประวัติศาสตร์ เยี่ยมชมงานสถาปัตยกรรม และสัมผัสวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในประเทศนั้นๆ ที่แตกต่างจากตนเพื่อเรียนรู้ เข้าใจ และเห็นคุณค่าทางสถาปัตยกรรม ศิลปะ ประเพณี เทศกาล วิถีชีวิตของคนในพื้นที่อื่นมากขึ้น (Richards, G., 2005; Ratanasuwongchai, N., 2011) ดังนั้น ในประเทศต่างๆ ที่มีทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะเร่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและศักยภาพการรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันทางการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Boonyanupong, S., Sangkakorn, K., Suwannarat, S., Jaturapataraporn, J., and Piboonrungrroj, P., 2017) เช่นเดียวกับประเทศไทยถือได้ว่ามีทรัพยากรทางวัฒนธรรมมากเป็นอันดับต้นๆ ของภูมิภาคเอเชีย (Department of Tourism, 2015) ไม่ว่าจะเป็นแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปวัฒนธรรม และชุมชนนโยบายของภาครัฐและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศด้านการท่องเที่ยวในระดับต่างๆ ของไทย ไม่ว่าจะเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาด้านการท่องเที่ยว แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ และยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ล้วนให้ความสำคัญกับคำว่าวัฒนธรรม โดยเฉพาะนโยบายส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ที่จัดให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็น 1 ใน 15 สาขาย่อยของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มที่จะได้รับความนิยมมากในอนาคตและเป็นจุดขายสำคัญของประเทศไทยอีกด้วย (Tourism Authority of Thailand, 2014) อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าหลายประเทศพยายามที่จะส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเนื่องจากการท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน จนอาจจะทำให้เกิดการเติบโตของเมืองและส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่นหลักของอัตลักษณ์พื้นที่เมืองย่านประวัติศาสตร์เป็นจำนวนมาก รวมถึงการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและโลกความเป็นจริงของคนที่อยู่อาศัยอยู่ ดังนั้น หากไม่มีการจัดการการเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้นนี้ จะลดทอนสำนึกของถิ่นที่ (Sense of Place) รวมทั้งอัตลักษณ์ของชุมชนลงได้ (Kirdsiri, K., 2016)

เช่นเดียวกับเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง ตั้งอยู่ภายในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีทุนทางวัฒนธรรมด้านประวัติศาสตร์อันทรงคุณค่า สถาปัตยกรรมอาคารบ้านเรือนเก่าแก่ที่ผสมผสานงานช่างศิลป์ไทย จีน มุสลิม และชาติตะวันตกเข้าไว้ด้วยกัน มีการรักษาวิถีชีวิตอันเรียบง่ายและวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนสงขลาไว้เป็นอย่างดี และมีอาหารพื้นเมืองเก่าแก่ของคนสงขลาในอดีตที่สามารถหาทานได้ในปัจจุบัน มรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้สามารถสร้างประสบการณ์อันน่าจดจำให้กับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติในยุคแห่งการแสดงหาวัฒนธรรมดั้งเดิมได้ หากแต่การก้าวเข้าสู่ความเป็นเมืองสมัยใหม่ในช่วงระยะเวลา 40 ปีที่ผ่านมาทำให้เมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยางเกิดการปรับรูปแบบวิถีชีวิตของคนในชุมชน เช่น การอพยพย้ายถิ่นฐานของลูกหลานในพื้นที่เข้าตัวเมืองเพื่อหางานทำ เหลือเพียงคนรุ่นเก่าเป็นส่วนใหญ่ที่ยังอยู่ดูแลความเป็นชุมชนดั้งเดิม อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมดั้งเดิมยังคงสืบทอดมาพร้อมกับการใช้ชีวิตที่ดำเนินไปอย่างช้าๆ จนกระทั่งเมื่อภาครัฐและเอกชนในจังหวัดสงขลาพยายามผลักดันให้เมืองเก่าสงขลาได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นเมืองมรดกโลก (Songkhla Heritage Society, n.d.) ได้ส่งผลกระทบต่อขยายตัวทางอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว สร้างแนวโน้มการพัฒนาตัวพื้นที่

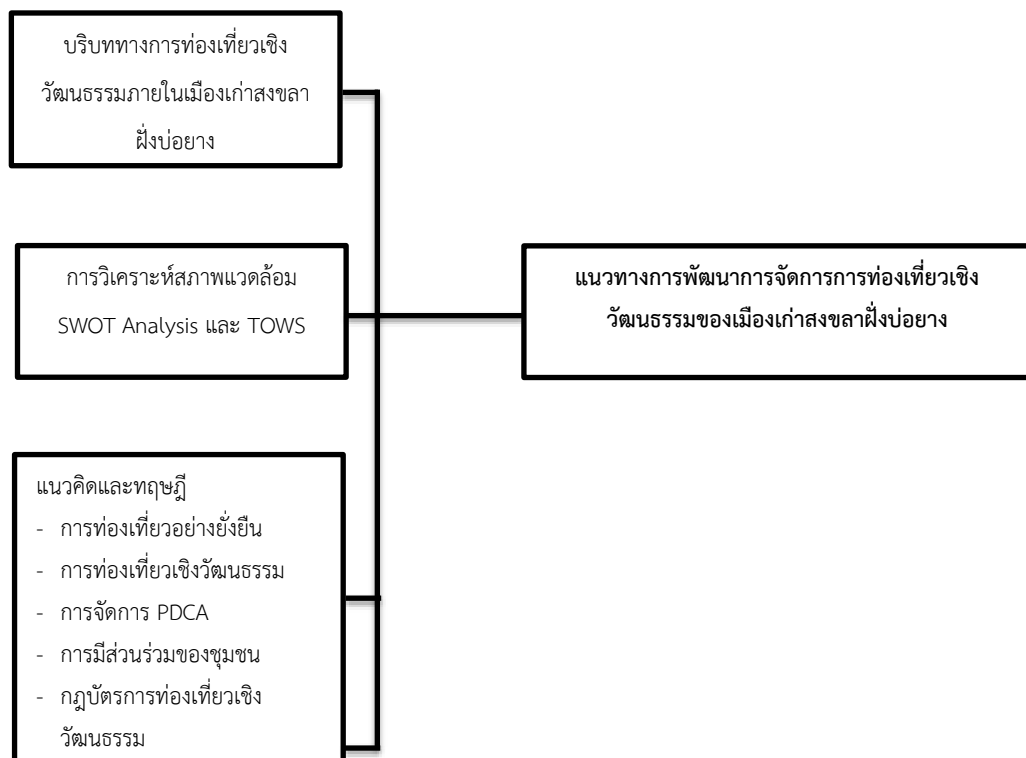
และอาคารเพื่อรองรับความต้องการจากกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกภูมิภาค ทำให้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบอาคารใช้สอยจากที่พักอาศัยเป็นลักษณะกิจการร้านค้า ร้านอาหารหรือโรงแรมมากขึ้นจากนักลงทุนภายนอกพื้นที่ จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการอนุรักษ์และพัฒนามรดกวัฒนธรรมเมืองเก่าอย่างยั่งยืนควบคู่กัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่เกิดขึ้นใหม่โดยไม่ลดทอนคุณค่ามิติต่างๆ ของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ และมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ภายในเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง

จากปรากฏการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายในพื้นที่เมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยางสู่ความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง (SWOT Analysis)
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลภายในย่านเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ระหว่างเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2562-พฤศจิกายน 2562

1. ผู้ให้ข้อมูลหลักที่สำคัญ (Key Informant) โดยการสัมภาษณ์ จำนวน 17 คน ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ 4 คน นักวิชาการ 3 คน ผู้ประกอบการท่องเที่ยว 5 คน และภาคประชาชน 5 คน ด้วยวิธีการคัดเลือกแบบลูกโซ่หรือสโนว์บอล (Snowball Sampling) โดยขั้นตอนแรกผู้วิจัยค้นหาผู้ให้ข้อมูลหลักคนแรกที่มีความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยางมากที่สุด และเมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักคนแรกแล้ว ผู้วิจัยจึงสอบถามถึงผู้ให้ข้อมูลถัดไป ทำให้ได้ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2 และใช้วิธีเดียวกันนี้เพื่อหาผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 3 ทำเช่นนี้ไปเรื่อยๆ จนกระทั่งข้อมูลถึงจุดอิ่มตัว (Data Saturation) และได้ความพอเพียงของข้อมูล (Data Sufficiency) ร่วมกับการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายในย่านเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง สำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้วิจัยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 8 คน ซึ่งมีภูมิหลังหรือประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยางที่คล้ายคลึงกันจากตัวแทนภาครัฐ 3 คน ตัวแทนภาคเอกชน 1 คน ตัวแทนชุมชน 1 คน และนักวิชาการ 3 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ของการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง แบบสังเกตอย่างมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในย่านเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง รวมทั้งการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อนำเสนอผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พร้อมระดมความคิดเห็นเพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองสงขลาฝั่งบ่อยาง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักโดยใช้ระยะเวลาในการสัมภาษณ์ต่อผู้ถูกสัมภาษณ์หนึ่งคน ประมาณ 30 นาที-1 ชั่วโมง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากการบันทึกเสียงโดยเครื่องบันทึกเสียง การอัดเทปและการจดบันทึกภาคสนาม (Field Note) รวบรวมโดยการถอดเทปการสนทนาแบบคำต่อคำ (Transcribe verbatim) ถอดประเด็นต่างๆ ไปพร้อมกันในระหว่างการรวบรวมข้อมูล ร่วมกับการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายในย่านเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง สำหรับการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดสนทนากลุ่มเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2562 เวลา 13.00 –16.00 น. ณ โรงสีแดง (ทับ หิ้น โห) ย่านเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง โดยใช้ระยะเวลาในการสนทนากลุ่มรวมทั้งสิ้น 3 ชั่วโมง

4. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล หลังจากที่ได้เก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Technique) (Denzin, N. K. & Lincoln, Y. S., 2000: 391) โดยเป็นการเปรียบเทียบข้อค้นพบของปรากฏการณ์ที่ทำการศึกษาจากแหล่งและมุมมองที่แตกต่างกัน ได้แก่ การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation)

การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Data Triangulation) และการตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้รวบรวมด้วยวิธีการสัมภาษณ์มาให้รหัสข้อมูล (coding) และนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตมาเขียนสรุปเรียงเรียง รวมทั้งข้อมูลจากการจัดสนทนากลุ่มไปวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ แล้วจึงวิเคราะห์ข้อมูลทั้งจากการสังเกต การสัมภาษณ์ การจัดสนทนากลุ่มและการทบทวนเอกสารให้เชื่อมโยงกันด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และข้อสรุปเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองสงขลาฝั่งบ่อยาง

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมโดย SWOT Analysis และ TOWS Matrix สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis จากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายในย่านเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยางนั้น สามารถนำมาวิเคราะห์ถึงปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในด้วยจุดแข็งและจุดอ่อน และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกด้วยโอกาสและอุปสรรค (SWOT) ที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายในพื้นที่ย่านเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT) ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง

สภาพแวดล้อมภายใน	
จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
S1 เมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยางเป็น 1 ใน 31 เมืองเก่าทั่วประเทศไทย ได้รับการพัฒนาและอนุรักษ์ที่เหมาะสม	W1 สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทางการท่องเที่ยวไม่ได้มาตรฐาน
S2 เป็นศูนย์กลางการคมนาคมที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยวภาคใต้ตอนล่างและประเทศเพื่อนบ้าน	W2 ขาดการสร้างความโดดเด่นและเรื่องราว (Story) เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว
S3 มีการคมนาคมขนส่งที่เชื่อมโยงทุกระบบ ทั้งทางบก ทางน้ำและทางอากาศ	W3 ขาดบุคลากรด้านการท่องเที่ยวระดับมืออาชีพ
S4 มีทุนทางวัฒนธรรมด้านประวัติศาสตร์อันทรงคุณค่า	W4 ขาดเครื่องมือการสื่อความหมายที่มีคุณภาพ
S5 มีสถาปัตยกรรมอาคารบ้านเรือนเก่าแก่ที่ผสมผสานงานช่างศิลป์ไทย จีน มุสลิมและชาติตะวันตกเข้าไว้ด้วยกัน	W5 ขาดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนทุกภาคส่วนอย่างจริงจัง
	W6 สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทางการท่องเที่ยวไม่ได้มาตรฐาน

สภาพแวดล้อมภายใน	
จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
<p>S6 มีการรักษาวิถีชีวิตอันเรียบง่ายและวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนสงขลาไว้เป็นอย่างดี</p> <p>S7 มีอาหารพื้นเมืองเก่าแก่ของคนสงขลาในอดีตให้ทานในปัจจุบัน</p> <p>S8 มีภาคีคนรักเมืองสงขลา (Songkhla Heritage Trust) เป็นศูนย์กลางของชุมชนได้มีส่วนร่วมในการนำเสนอความคิดเห็น ประสบการณ์ การรับรู้และความภาคภูมิใจในคุณค่าของเมืองที่อาศัยอยู่</p> <p>S9 มีศูนย์การเรียนรู้ตั้งอยู่ภายในย่านเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง 2 แห่ง</p>	<p>W7 ขาดการสร้างความโดดเด่นและเรื่องราว (Story) เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว</p> <p>W8 ขาดบุคลากรด้านการท่องเที่ยวระดับมืออาชีพ</p> <p>W9 ขาดเครื่องมือการสื่อความหมายที่มีคุณภาพ</p> <p>W10 ขาดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนทุกภาคส่วนอย่างจริงจัง</p>
สภาพแวดล้อมภายนอก	
โอกาส (Opportunity)	อุปสรรค (Threat)
<p>O1 ยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระดับภูมิภาค</p> <p>O2 แผนงานการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (IMT-GT)</p> <p>O3 กระแสความนิยมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติที่มากขึ้น</p> <p>O4 สายการบินต่างประเทศเพิ่มเที่ยวบินมายังสนามบินนานาชาติหาดใหญ่มากขึ้น</p> <p>O5 หน่วยงานภาครัฐเล็งเห็นความสำคัญในการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านชุมชนเก่าในประเทศไทย</p> <p>O6 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ช่วยกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในการเรียนรู้และพัฒนาทางการท่องเที่ยว</p> <p>O7 นโยบายจังหวัดสงขลาที่ให้ความสำคัญต่อผลิตภัณฑ์ฮาลาล</p>	<p>T1 สถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้</p> <p>T2 ความเจริญเติบโตของเมือง</p> <p>T3 การเกิดภัยธรรมชาติ และมักจะประสบปัญหาน้ำท่วมอยู่บ่อยครั้ง</p> <p>T4 นักท่องเที่ยวขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม</p>

1.2 ผลการวิเคราะห์ TOWS Matrix ผลการจับคู่สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกที่เรียกว่า TOWS Matrix เพื่อกำหนดกลยุทธ์เชิงรุก (SO) กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) และกลยุทธ์เชิงรับ (WT) สามารถสรุปหาแนวทางในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง สรุปผลตามตารางที่ 2 ดังนี้

1.2.1 กลยุทธ์เชิงรุก SO (SO Strategy)

1.2.1.1 ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มีรูปแบบหลากหลาย มีคุณภาพได้มาตรฐานสากลและเหมาะสมกับบริบทเชิงพื้นที่ เนื่องจากเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง มีทุนทางวัฒนธรรมด้านประวัติศาสตร์อันทรงคุณค่า มีสถาปัตยกรรมอาคารบ้านเรือนเก่าแก่ที่ผสมผสานงานช่างศิลป์ไทย จีน มุสลิมและชาติตะวันตกเข้าไว้ด้วยกัน มีการรักษาวิถีชีวิตอันเรียบง่ายและวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนสงขลาไว้เป็นอย่างดี และมีอาหารพื้นเมืองเก่าแก่ของคนสงขลาในอดีตที่สามารถหาทานได้ในปัจจุบัน ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้สามารถสร้างประสบการณ์อันน่าจดจำให้กับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศได้เป็นอย่างดี

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์กลยุทธ์ 4 แนวทาง ด้วยวิธี TOWS Matrix

ปัจจัยภายใน Internal factors ปัจจัยภายนอก External factors	จุดแข็งภายใน [Internal strengths (S)]	จุดอ่อนภายใน [Internal weaknesses (W)]
โอกาสจากภายนอก [External Opportunities (O)]	กลยุทธ์เชิงรุก (SO strategy) 1. ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มีรูปแบบหลากหลาย มีคุณภาพ ได้มาตรฐานสากลและเหมาะสมกับบริบทเชิงพื้นที่ (S1 S4 S5 S6 S7 O1 O3 O7) 2. พัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในหลากหลายมิติ (S1 S2 S3 O1 O2 O4 O6) 3. พัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (S8 S9 O1 O6)	กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO strategy) 1. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเพื่อต่อบริการเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาค (W1 O1 O2 O5 O6 O7) 2. พัฒนาเครื่องมือสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในย่านเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง (W2 W3 W4 O3 O4 O6)
อุปสรรคจากภายนอก [External Threats (T)]	กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST strategy) 1. สร้างความเชื่อมั่นด้านความมั่นคงและความปลอดภัย (S1 S2 S3 S8 T1 T3) 2. ส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (S4 S5 S6 S7 T4)	กลยุทธ์เชิงรับ (WT strategy) สร้างรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน (W1 W2 W3 W4 W5 T1 T2 T3 T4)

1.2.1.2 พัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวที่มีในหลากหลายมิติ เช่น มิติด้านประวัติศาสตร์ มิติด้านวิถีชีวิตชุมชน มิติด้านสถาปัตยกรรมและมิติด้านอาหารถิ่น รวมทั้งเพื่อรองรับการเป็นเมืองมรดกโลกของเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยางในอนาคต เนื่องจากที่ตั้งของเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยางในจังหวัดสงขลาเป็นศูนย์กลางการคมนาคมที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยวภาคใต้ตอนล่างและประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบกับยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระดับภูมิภาคและกรอบความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวภายในประเทศ อนุภูมิภาคและอาเซียน บนฐานอัตลักษณ์เดียวกัน

1.2.1.3 พัฒนาศูนย์กลางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากนโยบายของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ช่วยกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในการเรียนรู้และพัฒนาทางการท่องเที่ยว รวมทั้งการมีภาคีคนรักเมืองสงขลา (Songkhla Heritage Trust) เป็นศูนย์กลางของชุมชนและมีศูนย์การเรียนรู้ตั้งอยู่ภายในย่านเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง 2 แห่งสามารถพัฒนาและยกระดับบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้งคนในชุมชนและผู้ประกอบการท่องเที่ยวมีอาชีพได้

1.2.2 กลยุทธ์เชิงพัฒนา WO (WO Strategy)

1.2.2.1 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเพื่อตอบรับการเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาค เนื่องจากโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในย่านเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยางยังไม่ได้มาตรฐาน เช่น ถนนหนทางในย่านเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยางที่คับแคบ ป้ายชี้ทางแหล่งท่องเที่ยวไม่ชัดเจน ไม่มีรถประจำทางแล่นผ่าน และจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรฐานการท่องเที่ยวฮาลาลยังน้อย เป็นต้น

1.2.2.2 พัฒนาเครื่องมือสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในย่านเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง ทั้งสื่อบุคคล เช่น มัคคุเทศก์ วิทยากรบรรยายให้ความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวที่สามารถสื่อสารได้มากกว่าสองภาษา เป็นต้น และสื่อที่ไม่ใช้บุคคล เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ ป้ายแนะนำทางภายในแหล่งท่องเที่ยว การจัดนิทรรศการ สื่อโสตทัศนูปกรณ์ สื่อผสมหรือมัลติมีเดีย สื่อ QR Code สื่อสังคมออนไลน์ เส้นทางศึกษาด้วยตนเอง และการจัดกิจกรรมพิเศษ เป็นต้น เพื่อยกระดับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในระดับสากลต่อไป

1.2.3 กลยุทธ์เชิงป้องกัน ST (ST Strategy)

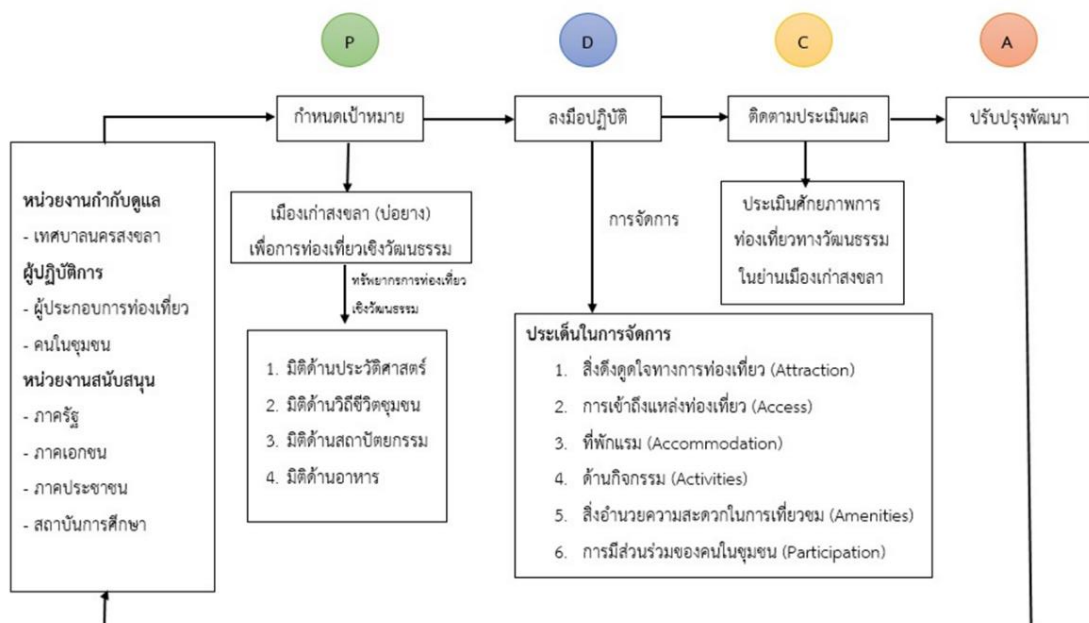
1.2.3.1 สร้างความเชื่อมั่นด้านความมั่นคงและความปลอดภัย เนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง เป็นอย่างมาก จึงควรกำหนดมาตรการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความเชื่อมั่นและกลับมาท่องเที่ยวต่อได้

1.2.3.2 ส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ใช้ประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรม มีส่วนร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งการมีส่วนร่วมดังกล่าวจะมีส่วนช่วยสร้างจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยวในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในคงอยู่สืบไป

1.2.4 กลยุทธ์เชิงรับ WT (WT Strategy) ควรมีการสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพราะการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกที่บริหารจัดการโดยชุมชนอย่างสร้างสรรค์โดยส่งเสริมให้คนใน

ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์เมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง และช่วยกันสอดส่องดูแล ป้องกันปัญหาต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นภายในชุมชน เพื่อให้พื้นที่ที่มีความปลอดภัยและกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดความอยากเข้ามาท่องเที่ยวในเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยางมากขึ้น

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT Analysis) และ TOWS Analysis รวมทั้งการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) นำไปสู่การวิเคราะห์เพื่อนำเสนอแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง โดยผ่านกระบวนการจัดการตามทฤษฎีการจัดการ PDCA ของ Edward Demming ทั้งในส่วนของการกำหนดเป้าหมาย (Plan) การลงมือปฏิบัติ (Do) การติดตามและประเมินผล (Check) และการปรับปรุงพัฒนา (Action) โดยแต่ละขั้นตอนจะต้องผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในฐานะเจ้าของพื้นที่และผู้ปฏิบัติ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานที่คอยกำกับดูแลย่านเมืองเก่า คือ เทศบาลนครสงขลา หน่วยงานสนับสนุนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน ซึ่งเริ่มต้นด้วยการกำหนดเป้าหมาย (Do) “เมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยางเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” ในมิติด้านประวัติศาสตร์ มิติด้านวิถีชีวิต มิติด้านสถาปัตยกรรม และมิติด้านอาหารท้องถิ่น โดยชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง ในลักษณะของเครือข่ายความร่วมมือและบูรณาการเพื่อการดำเนินงานร่วมกันให้ครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ การจัดการด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Access) ที่พักแรม (Accommodation) กิจกรรม (Activities) สิ่งอำนวยความสะดวกในการเที่ยวชม (Amenities) และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน (Participation) รวมถึงช่วยกันติดตามและประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในย่านเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยางร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายในย่านเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยางสู่ความยั่งยืน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายในเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง

อภิปรายผล

1. ผลจากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมย่านเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง พบว่า ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรม สถาปัตยกรรม และอาหารถิ่น ถือได้ว่าเป็นจุดแข็ง (Strength) ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่เมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง สอดคล้องกับ Tantiseranee, S. (2017), Jerasilp, S., Boonpracha, J., Lookrak, S., Ratanavade, S., and Rung-In Kungar, J. (2010) และ Boonwanno, S., Laeheem, K., and Limpradit, B. (2020) ที่กล่าวถึงจุดเด่นของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมย่านเมืองเก่า ประกอบด้วย ประวัติศาสตร์ที่เคยรุ่งเรืองในอดีต สถาปัตยกรรมเมืองเก่าที่สวยงาม ความหลากหลายทางพหุวัฒนธรรม และด้านวิถีชีวิตชุมชน

สำหรับจุดอ่อน (Weaknesses) ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมย่านเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง พบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทางการท่องเที่ยวไม่ได้มาตรฐาน ขาดการสร้างความโดดเด่นและเรื่องราว (Story) เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว ขาดบุคลากรด้านการท่องเที่ยวระดับมืออาชีพ ขาดเครื่องมือการสื่อความหมายที่มีคุณภาพ และขาดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนอย่างจริงจัง สอดคล้องกับ Kansamut, N. (2018), Nakudom, S., Khiawnoi, P., and Thawornwongsa, S. (2018), Patthamaritthikul, T. (2018), Dhamabuttra, P. (2019), Wiyaporn, S., Suwuttho, S., Thaveekranthuy, M., Vnisorakul, H., and Seanyean, T. (2019) ที่ได้ทำการศึกษาสภาพแวดล้อมภายในของการท่องเที่ยว พบว่า จุดอ่อนที่เป็นปัญหาของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหลักๆ ประกอบด้วย การขนส่งสาธารณะที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึง สิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการนักท่องเที่ยวยังต้องได้รับการพัฒนาให้มีมาตรฐานเพิ่มขึ้น ขาดบุคลากรทางการท่องเที่ยวมืออาชีพ ขาดคณะกรรมการท่องเที่ยว ขาดการสร้างความโดดเด่นและเรื่องราว (Story) เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น โดย Sueacharoen, K., and Pakdeejit, R. (2019) ที่ได้ทำการศึกษา แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเมืองเก่าจังหวัดน่าน ให้ข้อเสนอแนะว่า แนวทางในการจะกำจัดจุดอ่อนที่เกิดขึ้นภายในแหล่งท่องเที่ยว คือ การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวและการบริการการท่องเที่ยวอย่าง บูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน รับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่ายที่ให้ข้อสรุปที่ยอมรับร่วมกัน

สำหรับโอกาส (Opportunities) ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมย่านเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง พบว่า โอกาสที่เป็นปัจจัยหลักที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง คือ ยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระดับภูมิภาคโดยเฉพาะแผนงานการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle: IMT-GT) สอดคล้องกับ Kansamut, N. (2018) ที่ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมด้านโอกาสของจังหวัดสงขลาในการพัฒนาเป็นเมืองท่องเที่ยว ด้านไม่ซ์ พบว่า จังหวัดสงขลาได้รับประโยชน์จากความร่วมมือทางเศรษฐกิจในลักษณะไตรภาคีระหว่างภาคใต้ของไทย ภาคเหนือของมาเลเซีย และพื้นที่บนเกาะสุมาตราของอินโดนีเซีย ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่าง 3 ประเทศ ให้มีการใช้ทรัพยากรทางเศรษฐกิจร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด โดยเน้นการพัฒนาพื้นที่ในรูปแบบของแนวพื้นที่สะพานเศรษฐกิจ สงขลา-ปีนัง-เมดาน (Seamless Songkhla-Penang-Medan Economic Development Corridor) เพื่อให้เป็นฐานเศรษฐกิจหลัก

ที่สนับสนุนและกระจายการพัฒนาไปสู่พื้นที่ต่อเนื่องใน IMT-GT โดยมีโครงการด้านการท่องเที่ยวภายใต้ แผนงาน Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle (IMT-GT) รวมทั้งการสนับสนุน การ ประชาสัมพันธ์กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวข้ามพรมแดน เพื่อมุ่งไปสู่การเป็น Single Destination และการ พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวและทำการตลาดเพื่อรองรับตลาดใหม่ เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นต้น

สำหรับอุปสรรค (Threat) อุปสรรคหลักที่ขัดขวางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่า สงขลาฝั่งบ่อยาง คือ ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภายใต้ สอดคล้องกับ Tantiseranee, S. (2017) พบว่า ข้อจำกัดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของย่านเมืองเก่าในเขตเทศบาลนครสงขลา คือ ปัญหา เรื่องเศรษฐกิจตกต่ำและปัญหาเรื่องความขัดแย้งทางการเมือง สอดคล้องกับ Kansamut, N. (2018) ที่พบว่า ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีผลกระทบด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว และ สอดคล้องกับ Dhamabutra, P. (2019) ที่พบว่า ปัญหาการก่อการร้าย และโรคระบาด เป็นอุปสรรคต่อการ พัฒนาแบรนด์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดย Kansamut, N. (2018) ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรสร้างความ ร่วมมือของทุกภาคส่วนในการเฝ้าระวัง ติดตามสถานการณ์ และตรวจสอบสิ่งบอกร่องเหตุที่อาจเกิดผลกระทบต่อ ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว และเผยแพร่เพื่อแจ้งเตือนภัยแก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งพัฒนามาตรฐานเกี่ยวกับการ รักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น

ผลจากการวิเคราะห์ TOWS Matrix เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมือง เก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง พบว่า กลยุทธ์เชิงรุก (SO) ได้แก่ การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มี รูปแบบหลากหลาย มีคุณภาพ ได้มาตรฐานสากลและเหมาะสมกับบริบทเชิงพื้นที่ และการพัฒนาเส้นทางการ ท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างประเทศในหลากหลายมิติ สอดคล้องกับ Wiyaporn, S., Suwuttho, S., Thaveekranthuy, M., Vnisorakul, H., and Seanyean, T. (2019) ที่นำเสนอกลยุทธ์การพัฒนาเชิงรุก สำหรับการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยการสร้างเอกลักษณ์ที่โดดเด่น และแตกต่างจากทรัพยากรที่มี และสอดคล้องกับ Patthamaritthikul, T. (2018) ที่กล่าวว่ากลยุทธ์เชิงรุก สำหรับศักยภาพการท่องเที่ยวเมืองชายแดนเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง คือ การสร้าง ความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีความต่อเนื่องชัดเจน เช่น การส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว งานเทศกาลต่างๆ เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยมีการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

สำหรับกลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการ ท่องเที่ยวเพื่อตอบรับการเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาค และการพัฒนาเครื่องมือสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมภายในเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง สอดคล้องกับ Patthamaritthikul, T. (2018) และ Nakudom, S., Khiawnoi, P., and Thawornwongsa, S. (2018) กล่าวว่า กลยุทธ์เชิงแก้ไข สำหรับการพัฒนาการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ การพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐานที่จำเป็นให้เพียงพอต่อความต้องการของการ ท่องเที่ยว เช่นเดียวกับ Kim, J.H. (2018) กล่าวว่าโครงสร้างพื้นฐานทางการท่องเที่ยว (Infrastructure) เป็น องค์ประกอบประการแรกในกระบวนการที่สำคัญ 10 ประการที่ส่งผลต่อประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวที่ น่าจดจำของนักท่องเที่ยว

สำหรับกลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) ได้แก่ การสร้างความเชื่อมั่นด้านความมั่นคงและความปลอดภัย และส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ Kansamut, N. (2018) ได้จัดวางและเลือกใช้กลยุทธ์ส่งเสริมภาพลักษณ์ด้านความมั่นคงและปลอดภัย เป็นกลยุทธ์เชิงป้องกัน เพื่อสร้างเชื่อมั่นด้านความมั่นคงและปลอดภัยในพื้นที่จังหวัดสงขลา เสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นทั้งในและต่างประเทศ สร้างโอกาสและแรงจูงใจเพื่อพัฒนาการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว ตลอดจนบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง ปลอดภัยอย่างเคร่งครัดในทุกภาคส่วน และสอดคล้องกับ Nakudom, S., Khiawnoi, P., and Thawornwongsa, S. (2018) กล่าวว่า กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) สำหรับการสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ การส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อป้องกันความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวจากการขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น กิจกรรมวาดลวดลายสังคโลกจารึกไว้บนผืนผ้า จังหวัดสุโขทัย และกิจกรรมสูตรลับ สำหรับเจ้า เรียนรู้การทำอาหารจากคัมภีร์เจ้าแม่ขวดี (แกงสะนัด) จังหวัดน่าน เป็นต้น (DASTA, 2020)

กลยุทธ์เชิงรับ (WT) ได้แก่ การสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน สอดคล้องกับ Designated Areas for Sustainable Tourism Administration (Public Organization) (2015) กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์ (Co-Creation) พร้อมกับเสริมสร้างศักยภาพชุมชนให้สามารถบริหารจัดการและเชื่อมโยงผลประโยชน์ต่างๆ จากการท่องเที่ยวได้ และมีมาตรฐานก่อให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมท้องถิ่น และคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างสมดุลและยั่งยืน

2. ผลจากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อทราย พบว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อทรายสามารถจำแนกได้ตามมิติของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ มิติด้านประวัติศาสตร์ มิติด้านวิถีชีวิตชุมชน มิติด้านสถาปัตยกรรมและมิติด้านอาหาร โดยผ่านกระบวนการจัดการตามทฤษฎีการจัดการ PDCA ของ Edward Deming (Deming, W. E., 1986) ทั้งในส่วนของกำหนดยุทธศาสตร์ (Plan) การลงมือปฏิบัติ (Do) การติดตามและประเมินผล (Check) และการปรับปรุงพัฒนา (Action) สอดคล้องกับ Achito, E., Thilao, P., and Kittisobhano, K (2020) ได้ทำการศึกษา รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธของวัดในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ปัจจัยที่สำคัญในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการของ Deming PDCA ได้แก่ 1) P = Plan การวางแผน 2) D = Do การปฏิบัติตาม 3) C = Check การตรวจสอบ และ 4) A = Action การปรับปรุงแก้ไข โดยแต่ละขั้นตอนจะต้องผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กับ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อทราย ได้แก่ ชุมชนในฐานะเจ้าของพื้นที่และผู้ปฏิบัติ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย สอดคล้องกับ Chuen-upakarnun, T. (2006), Dangmas, S., Jai-aree, A., and Yingyoud, N. (2013), ICOMOS Thai, (2016) และ Sueacharoen, K., and Pakdeejit, R. (2019) ที่ศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของเมืองเก่าในประเทศไทย พบว่า ควรให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่าง

ชุมชนกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน เช่นเดียวกับ Lim Sok Swan & Pan Yi Chieh (2017) ที่ได้กล่าวถึงความซับซ้อนและปัญหาที่ถกเถียงเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงมรดกในย่านเมืองเก่าจอร์จทาวน์ว่า การจะทำให้การท่องเที่ยวเชิงมรดกภายในย่านเมืองเก่าจอร์จทาวน์ รัฐปีนัง ประเทศมาเลเซียมีความยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องพิจารณาถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชุมชน ทำอย่างไรให้คนในชุมชนมีความเห็นพ้องต้องกันและมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงมรดก วัฒนธรรมให้มากที่สุด และสอดคล้องกับ Pan Yi Chieh (2019) ได้กล่าวถึงกุญแจสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในเมืองเก่าจอร์จทาวน์ ปีนัง คือ ความร่วมมือกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ โดย Sangthong, S., & Tirasattayapitak, A. (2019) ได้เสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนภายในย่านเมืองเก่าภูเก็ตว่า ควรสร้างการมีส่วนร่วมในด้านการรับรู้ ข้อมูล ด้านการให้ข้อมูลหรือคำปรึกษา ด้านการดำเนินงาน ด้านการรับและการแบ่งผลประโยชน์ และด้านการติดตามและประเมินผล เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยแนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง ได้ข้อเสนอแนะจากการศึกษา ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงควรส่งเสริมภาพลักษณ์ด้านความปลอดภัยในพื้นที่เมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเข้ามาในพื้นที่ โดยการจัดระบบการจัดการความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวให้มีศักยภาพในระดับสากล รวมทั้ง มาตรการความปลอดภัยด้านสาธารณสุข โดยต้องเร่งประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยวตระหนักถึงความปลอดภัยทางด้านสาธารณสุขเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความสุข ได้รับประสบการณ์ที่ดี และมีความมั่นใจในความปลอดภัยภายในเมืองเก่า

1.2 ภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องทางการท่องเที่ยวควรมีการสนับสนุนและพัฒนาเครื่องมือการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มีคุณภาพ เพื่อยกระดับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวในระดับสากล ทั้งสื่อบุคคล เช่น มัคคุเทศก์ และวิทยากรบรรยายให้ความรู้ เป็นต้น และสื่อที่ไม่ใช่บุคคล เช่น การจัดนิทรรศการ สื่อโสตทัศนูปกรณ์ สื่อผสมหรือมัลติมีเดีย สื่อ QR Code สื่อสังคมออนไลน์ เส้นทางศึกษาด้วยตนเอง และการจัดกิจกรรมพิเศษ เป็นต้น โดยจำเป็นต้องมีการพัฒนาศักยภาพของสื่อเหล่านี้โดยเน้นการสื่อสารผ่านภาษาที่หลากหลาย

1.3 ภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องทางการท่องเที่ยวควรให้ความสำคัญกับผลกระทบของการพัฒนาและขยายตัวอย่างรวดเร็วของการท่องเที่ยวในเมืองหลัก เพราะการพัฒนาเกินขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่จะส่งผลกระทบต่อทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของ พื้นที่ได้ โดยการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว (Carrying Capacity) เพื่อป้องกันจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาชมในพื้นที่มากจนเกินไปหากเมืองเก่าสงขลาได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ซึ่งจะก่อให้เกิดความไม่พอเพียงใน

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวก แรงงานด้านการท่องเที่ยว และมลภาวะทางสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเป็นการป้องกันปรากฏการณ์ “เจนทริฟิเคชัน” (Gentrification) คือ กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการแทรกแซงของคนภายนอกที่เข้ามาอาศัยทำธุรกิจทางการท่องเที่ยวแทนการอยู่อาศัยในพื้นที่เมืองเก่า เพื่อสร้างสมดุลระหว่างทรัพยากรการท่องเที่ยวกับระดับการใช้ทรัพยากรภายในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องทางการท่องเที่ยวสามารถนำแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง ไปใช้ในการวางแผนเพื่อกำหนดเป็นโครงการในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายในจังหวัดสงขลาได้

1.5 ภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องภายในพื้นที่ควรมหาแนวทางในการจัดการภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์ย่านเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง เพื่ออนุรักษ์คุณภาพของสภาพแวดล้อมของคนในย่าน และเพิ่มศักยภาพการปรับปรุงการใช้งานของพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

2. ข้อเสนอแนะเชิงการจัดการ

2.1 ผลการวิจัยพบว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยางยังขาดกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการวางแผน การกำหนดนโยบาย การเฝ้าระวัง การตัดสินใจ การตรวจสอบในการอนุรักษ์ และพัฒนามรดกวัฒนธรรม ดังนั้นหน่วยงานของรัฐภายในจังหวัดสงขลาควรมีหน้าที่ให้การส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมดังกล่าวผ่านกระบวนการจัดการ PDCA ทั้ง ในส่วนของการกำหนดเป้าหมาย (Plan) การลงมือปฏิบัติ (Do) การติดตามและประเมินผล (Check) และการปรับปรุงพัฒนา (Action) โดยแต่ละขั้นตอนจะต้องผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในฐานะเจ้าของพื้นที่และผู้ปฏิบัติ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานในพื้นที่ที่คอยกำกับดูแลย่านเมืองเก่า คือ เทศบาลนครสงขลา หน่วยงานสนับสนุน คือ ภาครัฐ ภาคเอกชนและภาค ประชาชน เพื่อพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้ สร้างความเข้าใจ สร้างจิตสำนึกรับผิดชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนให้มีการขับเคลื่อนเครือข่ายเพื่อการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมในย่านเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง เป็นต้น

2.2 จากผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาเมืองอย่างรวดเร็วจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านลักษณะกายภาพและสังคมวัฒนธรรม ได้แก่ ถนน ที่อยู่อาศัย การใช้ประโยชน์จากที่ดิน การบริโภคและค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น รวมทั้งความสัมพันธ์ในชุมชน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรวางแผนจัดการพื้นที่เมือง (Zoning) อย่างเหมาะสมเพื่อป้องกันผลกระทบจากการขยายตัวของย่านการค้า และบริการท่องเที่ยวที่มีต่อย่านเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง โดยการกำหนดเขตพื้นที่เฉพาะระหว่างพื้นที่เบื้องหน้า (Frontstage) สำหรับนักท่องเที่ยวไม่ให้เข้าไปรบกวนวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่อยู่เบื้องหลัง (Backstage)

2.3 จากผลการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism หรือ CBT) และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนเพื่อนำไปสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมภายในชุมชนอย่างยั่งยืน ดังนั้น หน่วยงานที่

เกี่ยวข้องในพื้นที่ควรสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่ออย่างได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่ของตนโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือ รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างประสบการณ์ร่วมทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในชุมชน ส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภายในชุมชน เช่น กิจกรรม DIY ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วัฒนธรรมด้านอาหารของคน ในย่านเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่ออย่างโดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมทดลองทำด้วย โดยเจ้าบ้าน (Host) เป็นผู้นำเสนอเรื่องราวความเป็นมาของอาหารส่วนผสมและวัตถุดิบที่ได้มาภายในชุมชน พร้อมสาธิต วิธีการทำในแบบฉบับของคนเมืองสงขลา ในระหว่างการทำสาธิตนักท่องเที่ยวสามารถร่วมทำ ร่วมแสดงความคิดเห็นสร้างสรรค์ในการดัดแปลงวัตถุดิบ ปรับส่วนผสม และปรุงรสเพิ่มเติมเพื่อเสริมรสชาติและ สีสันให้ถูกปากนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น ซึ่งกระบวนการใช้ความคิดสร้างสรรค์ร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าบ้านจะยังคงทำให้อาหารถิ่นยังคงความเป็นเอกลักษณ์ แต่มีการประยุกต์เพื่อให้ รสชาติถูกปากและรูปลักษณ์ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น เป็นต้น

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่ออย่างในฝ่ายผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Supply Side) จึงควรมีการทำวิจัยสอบถามความคิดเห็นและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ (Demand Side) ทางการท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่ออย่าง

3.2 ควรมีการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่าที่ประสบความสำเร็จและได้รับความนิยมนักท่องเที่ยว เพื่อจัดทำเป็นต้นแบบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเภทเมืองเก่าต่อไป

3.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายในย่านเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่ออย่างที่ครอบคลุมทั้งเมืองเก่าสงขลาฝั่งเขาแดง เมืองเก่าสงขลาฝั่งแหลมสน และเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่ออย่าง เนื่องจากทั้งสามแห่งมีประวัติศาสตร์ความเป็นเมืองที่เชื่อมโยงถึงกัน

Reference

- Achito, E., Thilao, P., and Kittisobhano, K. (2020). The Model of Buddhist Cultural Tourism Management of Monasteries in Samut Songkhram Province. *Journal of MCU Social Science Review*, 9(1), 121-134. (in Thai)
- Boonwanno, S., Laeheem, K., and Limpradit, B. (2020). Cultural Tourism Route Development in Takua Pa Old Town, Phang Nga Province. *Rajabhat Chiang Mai Research Journal*, 21(1), 1-14. (in Thai)
- Boonyanupong, S., Sangkakorn, K., Suwannarat, S., Jaturapataraporn, J., and Piboonrunroj, P. (2017). *The development guidelines of cultural tourism potential in the Lanna civilization zone*. Bangkok: The National Research Council of Thailand (NRCT). (in Thai)

- Chuen-upakarnun, T. (2006). *Sustainable Management Guidelines for Historical Tourism in Lopburi Old town*. (Master of Urban and Regional Planning Thesis). Chulalongkorn University, Faculty of Architecture, Program in Urban Planning. (in Thai)
- Dangmas, S., Jai-aree, A., and Yingyoud, N. (2013). Guidelines for Community Potential Development Supporting Cultural Tourism at “Sa-Sookjai Market” Thai-Mon Lifestyle in Don Krabueang Sub-District, Photharam District, Ratchaburi Province. *Christian University Journal*, 25(4), 11-28. (in Thai)
- DASTA. (2020). *Creative Tourism*. Retrieved 2020, December 26, from <https://tis.dasta.or.th/stisdasta/creative-tourism>.
- Deming, W. E. (1986). *Out of the Crisis*: MIT Center for Advanced Engineering Study.
- Denzin, N. K., and Lincoln, Y. S. (2000). *Handbook of Qualitative Research*. Thousand Oaks: Sage.
- Department of Tourism. (2015). *National Tourism Development Plan No. 1 (2015 – 2017)*. Bangkok: V.T.K. Printing. (in Thai)
- Designated Areas for Sustainable Tourism Administration (Public Organization). (2015). *Community-Based Tourism*. Bangkok: Cocoon. (in Thai)
- Dhamabutra, P. (2019). Approaches for Cultural Tourism 4.0 Brand Development in Bangkokyai Community, Bangkok. *Sisaket Rajabhat University Journal*. 3(2), 83-101. (in Thai)
- ICOMOS Thai. (2016). *Thailand Charter on Cultural Heritage Sites Management*. Retrieved 2020, June 6, from http://www.icomosthai.org/THcharter/63546_Charter_updated.pdf. (in Thai)
- Jerasilp, S., Boonpracha, J., Lookrak, S., Ratanavade, S., and Rung-In Kungar, J. (2010). *Guidelines for Design of Commercial Store and Souvenir for Development of Historical Phranakhon Si Ayutthaya Case Study Comparison: Historical Phranakhon Si Ayutthaya, Thailand and Historical Kyoto, Japan*. Bangkok: Suan Sunandha Rajabhat University. (in Thai)
- Kansamut, N. (2018). *The strategies for development destination for meeting, incentive travel, convention and exhibition in Songkhla province*. (Doctor of Philosophy Thesis). Silpakorn University, Graduate School, Program in Management. (in Thai)
- Kim, J.H. (2018). The impact of memorable tourism experiences on loyalty behaviors: The mediating effects of destination image and satisfaction. *Journal of Travel Research*, 57(7), 856-870.

- Kirdsiri, K. (2016). The Recommendation on the Historic Urban Landscape. *NAJUA: Architecture, Design and Built Environment*. 30, D27-D36. (in Thai)
- Lim Sok Swan and Pan Yi Chieh. (2017). *Heritage Tourism in George Town: A Complicated and Always Controversial Issue*. Retrieved 2020, December 26, from <https://penanginstitute.org/publications/issues/1019-heritage-tourism-in-george-town-a-complicated-and-always-controversial-issue/>.
- Ministry of Tourism and Sports. (2019). *Statistics of tourists visiting Thailand Jan-July 2019*. Retrieved 2019, December 26, from <https://www.mots.go.th>. (in Thai)
- Nakudom, S., Khiawnoi, P., and Thawornwongsa, S. (2018). The Competitive Advantage Strategies of Cultural Tourism of Nakhon Si Thammarat: A Case study of Wat Phra Mahathat Woramahawiharn registering as a Cultural World Heritage. *Journal of International and Thai Tourism*. 14(2), 48-61. (in Thai)
- Pan Yi Chieh. (2019). Synergy among Stakeholders is Key to the Sustainability of Cultural Tourism in Penang. Retrieved 2020, December 26, from <https://penanginstitute.org/publications/issues/synergy-among-stakeholders-is-key-to-the-sustainability-of-cultural-tourism-in-penang/>.
- Patthamaritthikul, T. (2018). The Potential of Border Tourism Cities to Create The Linkage of Greater Mekong Subregion: Mukdahan-Savannakhet-Quang Tri. *The Journal of Development Administration Research*. 8(1), 61-68. (in Thai)
- Pongphankae, D., & Chantuk, T. (2018). *The Development of Hotel Operating System by Creative Innovation to Promote Health Tourism in the Future*. (Doctor of Philosophy Thesis). Silpakorn University, Graduate School, Program in Management. (in Thai)
- Ratanasuwongchai, N. (2011). Cultural Tourism Development Strategies. *Journal of Humanities*, 18(1), 31-50. (in Thai)
- Richards, G. (2005). *Cultural tourism: Global and local perspectives* (2 ed.). New York: The Haworth Hospitality Press.
- Sangthong, S., and Tirasattayapitak, A. (2019). Local involvement in sustainable tourism management: A case study of Phuket Old Town. *Journal of International and Thai Tourism*. 15(1), 1-21. (in Thai)
- Songkhla Heritage Society. (n.d.). *About Songkhla-ht*. Retrieved 2019, March 16, from <https://www.songkhla-ht.org/about>. (in Thai)
- Sueacharoen, K., and Pakdeejit, R. (2019). Approach for Cultural Tourism Development of Old Town Site in NAN Province. *Rajabhat Chiang Mai Research Journal*, 21(1), 1-14. (in Thai)

- Tantiseranee, S. (2017). Cultural Tourism Development of Old Town Site in Songkhla Municipality. *Journal of Politics, Administration and Law*. 9(2), 361-400. (In Thai)
- Tourism Authority of Thailand. (2014). *Creative Economy*. Retrieved 2020, March 16, from <http://www.etatjournal.com>. (in Thai)
- Wiyaporn, S., Suwuttho, S., Thaveekranthuy, M., Vnisorakul, H., and Seanyean, T. (2019). The Guidelines for Sustainable Tourism Management Development of Bang Krachao Community Amphoe Phra Pradang Samutprakarn. *The Journal of Pacific Institute of Management Science*. 5(1), 115 – 123. (in Thai)

ผู้เขียน

นางสาวศรวาสดี นวกัณฑ์วรกุล

นักศึกษาปริญญาเอก ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการ
แผนกการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยวบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร เพชรบุรี
1 หมู่ที่ 3 ถนนชะอำ-ปราณบุรี ตำบลสามพระยา
อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี 76120
E-mail: sarawatsadee_naw@nstru.ac.th

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงเงิน ชี้อักดี

อาจารย์ที่ปรึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพชรบุรี
1 หมู่ที่ 3 ถนนชะอำ-ปราณบุรี ตำบลสามพระยา
อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี 76120
E-mail: dpoonpol@hotmail.com